

Η θεατρική αγωγή στο ολοήμερο σχολείο:
εμπειρία από την περσινή εφαρμογή (2002-2003)

Της Φρόσως Παλάσκα

(Παρουσίαση στην ημερίδα για το θέατρο στην εκπαίδευση «μπροστά στις νέες προκλήσεις»,
18/10/2003)

ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

- Λειτουργεί πιλοτικά από το 1997
- Φέτος περιλαμβάνει 2.600 Δημοτικά Σχολεία
- Ωράριο λειτουργίας 12.50 – 16.00
- Διδάσκονται: γλώσσα, μαθηματικά (ενισχυτική διδασκαλία), πληροφορική, αγγλικά, θεατρική αγωγή, εικαστικά, χορός, μουσική, αθλητισμός.

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

- Διδάσκεται 2 ώρες την εβδομάδα σε κάθε τμήμα προαιρετικά.

- Το πρόγραμμα περιλαμβάνει:

Ασκήσεις αναπνοής, χαλάρωσης και συγκέντρωσης

Θεατρικό αυτοσχεδιασμό

Δραματοποίηση

Εργαστήριο γραφής.

Εργαστήριο κατασκευών

Επισκέψεις σε θέατρα.

Θεατρικό αναλόγιο

Προετοιμασία θεατρικής παράστασης.

Από την περσινή σχολική χρονιά με την εισαγωγή των «ειδικοτήτων» (θεατρολόγων, μουσικών, καθηγητών αγγλικών, πληροφορικής, εικαστικών και φυσικής αγωγής) στα Ολοήμερα Δημοτικά Σχολεία, διευρύνθηκαν και εμπλουτίστηκαν τα προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης των μικρών μαθητών, δίνοντάς τους την ευκαιρία να επιλέξουν και να παρακολουθήσουν τις δραστηριότητες που τους ενδιαφέρουν.

Το Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο είναι ένας θεσμός που έχει τεθεί σε εφαρμογή από το 1997 και λειτουργεί φέτος σε 2.600 σχολεία σε όλη την Ελλάδα. Το ωράριο είναι από τη 1 παρά δέκα έως τις 4 το απόγευμα, χωρίζεται σε τέσσερις διδακτικές ώρες των 35', ένα 25λεπτο διάλειμμα -κατά το οποίο τα παιδιά γευματίζουν- και δύο δεκάλεπτα διαλείμματα.

Η συμμετοχή των μαθητών είναι προαιρετική και το πρόγραμμα περιλαμβάνει προετοιμασία-ενισχυτική διδασκαλία στη γλώσσα και τα μαθηματικά, μαθήματα πληροφορικής καθώς και επιλεγόμενες δραστηριότητες, όπως θεατρική αγωγή, εικαστικά, χορό, μουσική και αθλητισμό.

Ο σκοπός του Ολοήμερου σχολείου είναι διττός, αφενός κοινωνικός, -καθώς είναι πλέον σύνηθες να εργάζονται και οι δύο γονείς έως τις 4 το απόγευμα- και αφετέρου εκπαιδευτικός, καλύπτοντας ανάγκες και τομείς ενδιαφερόντων για τους οποίους ως τώρα οι μαθητές απευθύνονταν σε φροντιστήρια και άλλους ιδιωτικούς φορείς.

Η θεατρική αγωγή διδάσκεται 2 ώρες την εβδομάδα προαιρετικά σε κάθε τμήμα ολοήμερου. Η ίδια η φύση της την κάνει να μην κατατάσσεται στα «μαθήματα» (με τη στενή έννοια της λέξης) αλλά στις ώρες δημιουργικής έκφρασης, εκτόνωσης και χαλάρωσης, που τόσο έλειπαν ως τώρα από το ωρολόγιο πρόγραμμα, ειδικότερα κατά τις μεσημεριανές ώρες λειτουργίας του ολοήμερου σχολείου, που τα παιδιά έχουν ήδη διανύσει 5 ή 6 διδακτικές ώρες.

Γι' αυτό και από την πρώτη μέρα που μπήκαμε οι θεατρολόγοι στο σχολείο γίναμε δεκτοί με ενθουσιασμό κυρίως από τους μαθητές μας, για τους περισσότερους από τους οποίους το θέατρο ήταν ένας καινούριος συναρπαστικός κόσμος προς εξερεύνηση και τους γονείς τους που ξαφνιάστηκαν ευχάριστα γιατί το δημόσιο σχολείο εμπλουτίζεται με δραστηριότητες που ως τώρα ήταν προνόμιο των ιδιωτικών. Επίσης οι δάσκαλοι και οι διευθυντές μάς καλωσόρισαν και μας βοήθησαν να μπούμε στο νέο για μας κλίμα του δημοτικού σχολείου, καθώς ήταν η πρώτη φορά που θεατρολόγοι απασχολούνταν στην πρωτοβάθμια δημόσια εκπαίδευση. Να σημειώσουμε εδώ ότι είχε προηγηθεί το πιλοτικό πρόγραμμα της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς «Θεατρολόγοι στα Σχολεία» που αφορούσε γυμνάσια, στα οποία δούλεψαν θεατρολόγοι.

Η θεατρική αγωγή στο δημοτικό σχολείο στοχεύει στη διαμόρφωση πολύπλευρων προσωπικοτήτων σε διανοητικό, ψυχικό και αισθητικό επίπεδο. Σύμφωνα με τη σχετική εγκύκλιο του Υπουργείου Παιδείας που ήρθε στα σχολεία μας: «Το Θέατρο ως αυτοτελές μάθημα στο πρόγραμμα της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, έρχεται να βοηθήσει στην ολοκλήρωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και να συμβάλει στην ολοκλήρωση της προσωπικότητας των μαθητών.»

Τα παιδιά χρησιμοποιούν τη φαντασία τους, εξωτερικεύουν τα συναισθήματά τους και τις σκέψεις τους χωρίς να βαθμολογούνται ή να αξιολογούνται, αποκτούν αυτογνωσία γνωρίζοντας καλύτερα το σώμα τους και τις δυνατότητές του, αποκτούν αισθητική καλλιέργεια, κοινωνικοποιούνται και κάνουν πράξη τον αλληλοσεβασμό συνεργαζόμενα σε ομάδες, μαθαίνουν να είναι καλοί θεατές και τους δίνεται η δυνατότητα να νιώσουν τη χαρά της συμμετοχής σε μια συλλογική καλλιτεχνική δημιουργία. Ταυτόχρονα διασκεδάζουν και εκτονώνονται. Επίσης εξοικειώνονται με μία μορφή τέχνης που αποτελεί ξεχωριστή στάση ζωής και προσφέρει εκφραστικές και δημιουργικές διεξόδους στο σύγχρονο άνθρωπο, σε μια εποχή που ο ελεύθερος χρόνος είναι λίγος και η προσωπική έκφραση και δημιουργία θεωρούνται περιττή πολυτέλεια -αν και είναι γνωστό πόσο στενά συνδέονται με την ψυχική μας υγεία-.

Το πρόγραμμα σπουδών της θεατρικής αγωγή περιλαμβάνει:

- **Ασκήσεις αναπνοής, χαλάρωσης και συγκέντρωσης**

Τα παιδιά μετά από μια κουραστική και γεμάτη ένταση ημέρα, χαλαρώνουν το σώμα τους και αυτοσυγκεντρώνονται.

- **Θεατρικό αυτοσχεδιασμό.**

Πantomίμα, χορογραφία, μονόλογος και σκετς εναλλάσσονται ανάλογα με τις δυνατότητες και τις επιθυμίες της ομάδας.

- **Δραματοποίηση.**

Παίζουν σκηνές από παραμύθια, ιστορικά γεγονότα,

«ζωντανεύουν» ποιήματα, παροιμίες, προσωπικά τους βιώματα...

- **Εργαστήριο γραφής.**

Γράφουν μόνοι τους ή σε ομάδες το δικό τους θεατρικό έργο, μαθαίνοντας με τη βοήθεια του θεατρολόγου τα βασικά γνωρίσματα του δραματικού κειμένου, όπως ο διάλογος, η δράση, οι χαρακτήρες...

- **Εργαστήριο κατασκευών.**

Φτιάχνουν με πρόχειρα υλικά τα αντικείμενα που θα τους χρησιμεύσουν στη διάρκεια του μαθήματος ή της παράστασης, όπως: αυτοσχέδια σκηνικά, κοστούμια, μάσκες, κούκλες, προγράμματα, προσκλήσεις...

- **Επισκέψεις σε θέατρα.**

Παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων και γνωριμία με το θεατρικό χώρο.

- **Θεατρικό αναλόγιο.**

Ανάγνωση σκηνών που οι ίδιοι οι μαθητές έχουν επιλέξει και προετοιμάσει μόνοι τους ή σε ομάδες.

- **Θεατρική παράσταση.**

Συνήθως στο τέλος της σχολικής χρονιάς και ανάλογα με την ηλικία και τη δυναμική της κάθε ομάδας παρουσιάζουν ένα διασκευασμένο παιδικό θεατρικό έργο ή το δικό τους προσωπικό δημιούργημα που προέκυψε μέσα από το εργαστήρι δημιουργικής γραφής. Είναι το επισφράγισμα των προσπαθειών ολόκληρης της χρονιάς που το μοιραζόμαστε με τους γονείς και τους συμμαθητές, αλλά και μία από τις ωραιότερες σχολικές αναμνήσεις.

Είναι φανερό ότι είναι πολύ δύσκολο να χωρέσουμε όλα τα παραπάνω σε δύο διδακτικές ώρες των 35 λεπτών την εβδομάδα, όταν μάλιστα τα περισσότερα τμήματα έχουν γύρω στα 30 παιδιά. Αντιστοιχεί λίγο περισσότερο από 1 λεπτό στον κάθε μαθητή ή περίπου ένα 5λεπτο στην κάθε ομάδα. Επίσης πολλά σχολεία στερούνται υλικοτεχνικής υποδομής, κάποια πιο παλιάς κατασκευής δεν έχουν ούτε θεατρική σκηνή ούτε αίθουσα εκδηλώσεων, οπότε καλούμαστε κατά τη διάρκεια του διαλείμματος να μεταμορφώσουμε την αίθουσα διδασκαλίας σε θέατρο.

Ελπίζουμε με την πάροδο των χρόνων και τη συνέχιση του θεσμού του ολοήμερου σχολείου τα προβλήματα αυτά να λυθούν. Σ' αυτό μπορεί να βοηθήσει και το ποσό των 3.000 ευρώ που αντιστοιχεί σε κάθε ολοήμερο σχολείο και μπορεί να χρησιμεύσει για αγορά υλικών όπως μοκέτα, χαρτόνια, χρώματα, αλλά και για ηχητική κάλυψη, φωτισμούς...

Σίγουρα υπάρχουν πολλά περιθώρια βελτίωσης του ολοήμερου σχολείου, αλλά θεωρούμε ότι έγινε ένα σημαντικό πρώτο βήμα ώστε το θέατρο να μπει επίσημα πλέον ως - επιλεγόμενο έστω- μάθημα στο σχολείο, τα παιδιά να το γνωρίσουν από αυτή την τρυφερή ηλικία, να αποκτήσουν μια εξοικείωση μαζί του, να το αγαπήσουν και να ασχοληθούν και μελλοντικά με το θέατρο είτε ως θεατές, είτε στα πλαίσια κάποιας ερασιτεχνικής ομάδας στον ελεύθερο χρόνο τους, είτε -γιατί όχι- ως επαγγελματίες.

Επιπλέον, εμείς οι θεατρολόγοι είμαστε ιδιαιτέρως χαρούμενοι που μας δόθηκε η ευκαιρία να μοιραστούμε με τους μικρούς μας μαθητές τις δικές μας γνώσεις και την αγάπη μας για το θέατρο σε συνδυασμό με τη δική τους ζωντάνια, ενεργητικότητα και τον ενθουσιασμό με τον οποίο υποδέχτηκαν το καινούριο αυτό «μάθημα».

Φρόσω Παλάσκα,

Αθήνα 18/10/2003